# BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 20 maja 1936 r. 1461.

## Treść numeru:



x

x x

Wydawnictwo informacyjne Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. (Referat Litewski).

## I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

### 1/. WIKTOR BIRŻYSZKA O ŻYCIU MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO.

"Musu Vilnius" Nr. 10 z 16.V.1936 r. Artykuł prof.Wiktora Birżyszki p.t. "Bądźmy objektywmi".Streszczenie:

12 maja r.b. upływa rok od chwili śmierci Józefa Piłsudskiego. Nazwisko Józefa Piłsudskiego w Litwie jest znane szeroko co w Polsce jednak w oczach Litwinów ściśle się ono wiąże z niezagojoną dotychczas krwawą raną w postaci okupacji Wileńszczyzny i legalnej stolicy litewskiej Wilna, na rozkaz Piłsudskiego.

Józef Ginet-Piłsudski urodzony w Zułowie w 1867 r. i wychowany w tradycjach powstania 63 r. żywił w sobie już od ławy szkolnej chorobliwą nienawiść do Rosji i decyzję walki o niepodległość Polski, całkiem ignorując prawa małych narodów do samookreślenia i samodzielnego życia. Od 1884 r. Piłsudski żywił przekonania socjalistyczne o wyraźnie polskiem zabarwieniu. Po odbyciu kary na Syberji Piłsudski wraca do kraju i staje się redaktorem "Robotnika". Po ponownem aresztowaniu przez żandarmów rosyjskich był Piłsudski więziony w 10 pawilonie cytadeli warszawskiej. Jako neurastenik od dziecka, Piłsudski bez żadnych trudności zaczął tak przekonywująco udawać w więzieniu obłąkanego, że przeniesiono go do szpitala obłąkanych w Petersburgu. Stamtąd uciekł zagranicę. W 1905 r. stworzył bojówkę P.P.S., która rozsławiła się napadami na rosyjskie transporty pocztowe, zwłaszcza napadem pod Bezdanami.

Podczas wojny światowej Piłsudski organizuje polskie legjony i P.O.W., która gorliwie służy Niemcom i niemieckiemu tajnemu wywiadowi. Jak twierdzą wrogowie Piłsudskiego Polacy,w początkach wielkiej wojny Piłsudski służył w austrackim wywiadzie. Pod koniec swej karjery Piłsudski zmuszał okrutną pięścią do milczenia ludzi, którzy wiedzieli o tej jego służbie. Zamordowany został potajemnie bez oporu ze strony Piłsudskiego generał Zagórski,który służąc wpierw w wojsku austrjackiem był dobrze poinformowany o działalności Piłsudskiego w Galicji i miał odwagę głosić, że wszystko ogłosi publicznie.

Po więzieniu magdeburskiem i powrocie do kraju Piłsudski został tymczasowym naczelnikiem państwa i zwołał pierwszy sejm. Wtedy nie mógł jeszcze widocznie pokazał pleców demokracji, co później zrobił całkiem otwarcie, gdy stał się dyktatorem Polski i najzacieklejszym antydemokratą. Gdy traktat wersalski uznał niepodległość państwa polskiego, Piłsudski nie uspokoił się i podjął kroki w kierunku przywrócenia Polsce granic"od morza do morza", starając się zagrabić Litwę, Prusy Wschodnie, Ukrainę i Białoruś. Pragnąc zagarnąć Ukrainę Piłsudski podjął wojnę z bolszewikami i w 1920 r. zaczął marsz na Kijów. Wojna ta mogła Polskę kosztować utratę niepodległości. Jednak bolszewicy zostali odparci od stolicy. Było to zasługą francuskiego generała Veygand'a i tysiąca oficerów francuskich przysłanych do Polski i przydzielonych do polskiej armji. Z biegiem czasu jednak stronnicy Piłsudskiego dopatrzyli się tu szczególnych jego zasług i cały zaszczyt zwycięstwa przypisali wodzowi swej armji, który wcale nie odbywał poważnych wojskowych studjów.

Oddziałało to tak na psychikę Piłsudskiego, że zachorował na megalomanję i sam poważnie zaczął wierzyć w swe strategiczne zdolności, wyobrażając, że jest polskim Napoleonem i starając się nawet w drobnostkach naśladować Napoleona np. kładąc pasjans, którego wynik dawał mu odpowiedź na zawiłe problemy stategiczne i polityczne.

Będąc fanatycznie przywiązany do Wilna, które lubił nazywać stolicą całego świata i które mu symbolizowało czasy Jagiełły, kiedy Litwa węzłami unji związała się z Polską i swą potęgą podparła zamierające państwo polskie, Piłsudski nie wyrzekł się swych zgubnych planów dla Litwy i po zwycięskiej wojnie polsko-rosyjskiej stworzył z wolną Litwą traktat suwalski, który natychmiast pogwałcił, posyłając wojsko Żeligowskiego dla okupowania Wileńszczyzny i Wilna, co nastąpiło 9.X.1920 r. i trwa dotychczas.

Chociaż dla zamydlenia oczu Europy Piłsudski wymyślił nazywanie regularnego wojska polskiego, które okupowało Wilno "miejscowymi powstańcami", jednak rychło mu dokuczyła ta komedja , zrzucił maskę, więc i po przybyciu do Wilna dumnie ogłosił: "Chciałem by Wilno było moje, oddam je komu zechcę". Oddał je Polsce...

Zajmując w maju 1926 r. Warszawę i zalewając ją polską krwią Piłsudski nie obszedł się bez taniego "napoleońskiego" gestu. Spotykając się na moście Poniatowskiego z prezydentem Wojciechowskim Piłsudski podszedł nagle do towarzyszącego prezydentowi kadeta i spytał go: "Czy się ośmielisz strzelać do pierwszego marszałka polskiego?" Nie otrzymał jednak żadnej odpowiedzi. Polski "Napoleon" czekający "napoleońskiego" efektu zmuszony był do całkiem nienapoleońskiego odwrócenia się i powrotu na Pragę.

Po opanowaniu Polski Piłsudski pełni rolę bądź premjera,bądź ministra Spraw Wojskowych, bądź też naczelnego inspektora armji, nie uznając żadnej woli poza swoją i domagając się od ministrów ślepego posłuszeństwa. W tym celu umiał on dobrać odpowiednich ludzi, przesiąkniętych duchem serwilizmu. Jeden z jego najbliższych współpracowników generał Sławoj-Składkowski w swych naiwnych i otwartych "Strzępach meldunków" opowiada niby pensjonarka zakochała w swoim nauczycielu, jak to on, minister, i jego koledzy czuli się szczęśliwi, gdy Piłsudski podawał im rękę, co się nieczęsto zdarzało. Zdanie Piłsudskiego w każdej sprawie musiało być dla ministrów jedyną słuszną opinją. Biada tym, którzy ośmielali się wyrażać opinję odmienną. Słyszeli wtedy z ust Piłsudskiego niecenzuralne słowa:"d ..a"lub też"g...o" poczem wystraszony minister wyprężał się po wojskowemu i oświadczał: "Rozkaz , Panie Marszałku". oraz opuszczał jaknajprędzej posiedzenie .

Terroryzując swych najbliższych współpracowników Piłsudski terroryzował też całą Polskę. Armja była w jego rękach.Na wszystkie kierownicze stanowiska w oddziałach wojskowych wyznaczeni byli stronnicy Piłsudskiego. Opierając się na bagnetach swego wojska Piłsudskiego żądał też od całego ujarzmionego przez siebie kraju żołnierskiego posłuszeństwa i ślepego wykonywania rozkazów.Demokratyczne sfery polskie dawniej partyjni towarzysze Piłsudskiego ośmielali się mieć przez usta swych przedstawicieli w sejmie odmienne zdanie i domagać się swobody prasy i słowa. Wtedy Piłsudski pokazał demokracji plecy, wprowadził policję do sejmu i kazał aresztować lewicowych posłów sejmowych . Po zwymyślaniu członków sejmu od ostatnich słów w osławionym artykule "Dno oka" Piłsudski kazał ten artykuł bez żadnych zmian przedrukować w urzędowej prasie polskiej. Przy pomocy swoich ludzi"zorganizował" Piłsudski nowe wybory do Sejmu, sterroryzował opozycję w kraju aresztowaniem i najsurowszem więzieniem przywódców partyj opozycyjnych w kazamatach twierdzy brzeskiej, wreszcie różnemi dozwolonemi i niedozwolonemi sposobami"przeprowadził" do sejmu swe marjonetki, które tańczyły tak, jak on dyrygował, wykonując oficjalnie funkcje polskich sanatorów-asenizatorów.

Polskich obszarników i arystokratów Piłsudski wciągnął w orbitę swych wpływów zawieszając reformę agrarną i pozostawiając wielkie obszary ziemi ich właścicielom. Urzędnicy zastraszeni różnemi zapowiadanemi redukcjami, drżąc o swe stanowiska, stali się stadem,trzesących się o swe skóry,baranów. Cała Polska odczuła żelazną rękę Piłsudskiego i posłusznie uklękła przed Marszałkiem, który nałożył jej kaganiec. Czyniąc to wszystko Piłsudski pozwalał sobie nawet publicznie przypomnieć Polakom i zagranicy, że jest z pochodzenia"Litwinem" i całkiem nie ukrywał swej pogardy dla Polaków , których większość widziało w osobie Piłsudskiego bożka, powołanego do wyratowania Polski, z grożącej jej zmory anarchji.Bożek ten zaś się czuł tak potężnie, że nawet zaprzyjaźnił się z wiecznym wrogiem Polski, Niemcami.

Obecnie również, nawet po śmierci Piłsudskiego, jego stronnicy czynią wysiłki w kierunku stworzenia kultu zmarłego i wyłonienia nowej "marszałkowskiej" religji z nowym prorokiem, patronem Polski Józefem. Po tymczasowej scementowaniu drakońskiemi środkami szmatławej Polski, która zagrabiła tyle obcych ziem i którą od wieków rozdzierały wewnętrzne waśnie możnowładców, szlachty i obszarników, usprawiedliwiając przysłowie "Polska nie rządem stoi",Piłsudski umarł pozostawiając ciężki spadek, o który już się rżną ze sobą najbliżsi jego spólnicy, różni Prystorowie, Sławki, Kościałkowscy.

Okres [illegible] zamieszania [illegible] Europy Piłsudski wywalił na-
[illegible] rządów [illegible] polskiego, które ounegocjo [illegible] "[illegible]-
[illegible]", [illegible] na-dekadzie [illegible]
[illegible] , [illegible] do [illegible] "Cmcis-
[illegible] było moje, [illegible] jednego zachęty". Oddał je Polsce..
Zamach w maju 1926 r. [illegible] i z [illegible] ją polską kra-
[illegible] obszedł się bez takiego "napoleońskiego" gestu. Kro-
[illegible] na [illegible] z przywódcą [illegible]
Piłsudski [illegible] mógł do [illegible] przyczynę i [illegible] i
[illegible] "Czy się [illegible] strzelać do [illegible] pol-
skiego?" Nie otrzymał jednak żadnej odpowiedzi. Polski "Napoleon"
[illegible] "napoleońskiego" efektu zmuszony był do [illegible]
[illegible] cofnąć się i [illegible] na Pragę.
Po opanowaniu Polski Piłsudski pełni rolę bądź premjera, bądź
ministra spraw wojskowych, bądź też naczelnego inspektora armji,
nie uznając żadnej roli poza swoją i domagając się od ministrów
ślepego posłuszeństwa. W tym celu umiał on dobrać odpowiednich lu-
dzi, [illegible] duchem serwilizmu. Jeden z jego najbliższych
współpracowników generał Sławoj-Składkowski w swych ulubionych [illegible]
[illegible] "Strzępach meldunków" opowiada niby pensjonarka [illegible]
[illegible] nauczyciela, jak to on, minister, i jego koledzy czuli się
szczęśliwi, gdy Piłsudski podawał im rękę, co się nieczęsto zda-
rzało. [illegible] Piłsudskiego w każdej sprawie musiało być dla ministrów
[illegible] opinją. [illegible] tym, którzy ośmielili się wyrazić
[illegible] zdania, [illegible] z ust Piłsudskiego nieocenzurowane
[illegible] "[illegible]" lub "[illegible]" [illegible] ministerowi
się po swoj[illegible] i [illegible] "[illegible]", [illegible]
[illegible] jednej [illegible] posiedzenie.
Terroryzując swych najbliższych współpracowników Piłsudski te-
[illegible] też całą Polskę. Armja była w jego rękach. Na wszystkie
kierownicze stanowiska w oddziałach wojskowych mianowani byli
stronnicy Piłsudskiego. Opierając się na bagnetach swego wojska
Piłsudski [illegible] też od całego [illegible] przez siebie kraju
[illegible] posłuszeństwa i ślepego wykonywania rozkazów. De-
mokratyczne sfery polskie [illegible] protest to [illegible] Piłsudskie-
go ośmieliły się [illegible] przez usta swych przedstawicieli w sejmie
[illegible] i domagać się swobody prasy i słowa. Wtedy Pił-
sudski [illegible] parlament, wprowadził policję do sejmu i
[illegible] [illegible] posłów sejmowych. Po [illegible]
[illegible] ostatnich słów [illegible] artykuły "[illegible]" Pił-
sudski [illegible] ten artykuł bez żadnych [illegible] w urzędowej
prasie polskiej. Przy pomocy swoich ludzi "zorganizował" Piłsud-
ski nowe wybory do Sejmu, sterroryzował opozycję w kraju areszto-
[illegible] przywódców partyj opozycyjnych
w [illegible] brzeskiej, wreszcie różnemi [illegible] i
[illegible] sposobami "przeprowadził" do sejmu swe marjonetki,
które tańczyły tak, jak on dyrygował, wykonując efektywnie funkcje
polskich senatorów-[illegible].
Polskich obszarników i arystokratów Piłsudski wciągnął [illegible]
[illegible] swych wpływów [illegible] reformę agrarną i pozostawił [illegible]
[illegible] obszary ziemi ich właścicielom. Urzędnicy [illegible]
[illegible] redukcjami, drżąc o swe stanowisko, [illegible]
[illegible], trzęsących się o swe skóry, baranów. Cała Polska oddała
[illegible] ręce Piłsudskiego i posłusznie ukłękła przed [illegible]
który uplecił jej kagańce. Czyniąc to wszystko Piłsudski [illegible]
[illegible] publicznie przypominać Polakom i zagranicy, że jest z
pochodzenia "Litwinem" i ostatnio nie ukrywał swej pogardy dla Pola-
ków, których [illegible] widziało w osobie Piłsudskiego bożka, po-
[illegible] do [illegible] Polski, z przyczyn jej [illegible]
[illegible] się [illegible], że [illegible] z
[illegible] Polski, Niemcami.
Obecnie rozumieć, [illegible] po śmierci Piłsudskiego, jego stronnicy
[illegible] w Krakowie stworzenia kultu zmarłego i wyłonienia
nowej "marszałkowskiej" religji z nowym [illegible], patronem Polski
[illegible]. Po [illegible] ostatniej [illegible] środowiski [illegible]
[illegible], [illegible] tyle obecnych ziem i [illegible] od [illegible]
[illegible] słowa [illegible], zamachy i obszarnik[illegible]
[illegible] rzadko [illegible] "Polsko nie [illegible]", Piłsudski
[illegible] który już się [illegible] z [illegible] naj-
bliżsi jego [illegible], [illegible] Prystor, [illegible], Sławek, Kościałkowski.

Niezłomna wola Piłsudskiego, jego ciężka, nieznająca żadnego sprzeciwu ręka, ciażąca nad Polską, lecz jednocześnie wstrzymująca kraj przed ostateczną anarchją, już nie wisi, jak miecz Damoklesa ponad tem państwem zapominalskich. Po śmierći Piłsudskiego zalała Polskę fala wewnętrznych buntów. We Lwowie, Krakowie i na prowincji zaczęły się krwawe starcia robotników z miejscową policją i żadne represje nie mogą stłumić gotującego się wulkanu.

Na Litwie nazwisko Piłsudskiego zawsze będzie złączone z krwawemi ranami, które ten litewski szlachcic, po świadomem złamaniu danego słowa /traktat suwalski/ pozostawił w organizmie Litwy. Zagrabienie Wilna i okupacja Wileńszczyzny, to najciemniejsze plamy, brudzące pamięć Ginet-Piłsudskiego. Piłsudski przegapił i całkiem nie rozumiał odrodzenia małych narodów. Litewski renesans i aspiracje państwowe oraz ich realizacja pozostały mu całkiem obce. Nie mógł on zrozumieć, że odrodziła się nowa ludowa Litwa z uświadomioną inteligencją. Bawiąc w czasie odpoczynku w Druskienikach, siadywał nad Niemnem i wlepiał oczy w kierunku wolnej Litwy, gdzie nowe litewskie demokratyczne życie było mu całkiem obce. Uczyniwszy Litwie największą krzywdę, nietylko służył obcym bogom, lecz poświęcił im także wielką część swego kraju, patronując polonizacji Wileńszczyzny i represjom w okupowanej Litwie, mającym na celu ostateczne oderwanie Wilna od Litwy i wynarodowienie jego ludności, Piłsudski w Wolnej Litwie i w oczach każdego uświadomionego Litwina stał się symbolem gwałtu. Nazwisko jego wśród ludu litewskiego stało się synonimem największego wroga Litwy. Niedarmo przed kilku laty w Suwalszczyźnie pewien Litwin - rolnik pociągnął drugiego do odpowiedzialności sądowej za obrazę, gdyż ten drugi wyłajał go , przezywając Piłsudskim.

Nieszczęściem Litwy było, że Piłsudski nie zapomniał o swem litewskiem pochodzeniu. Gdyby rolę Piłsudskiego w Polsce odegrał prawdziwy Polak, to zapewne nie byłoby zagrabienia Wilna i okupowania Wileńszczyzny. Zapewne wtedy stosunki polsko-lit. ukształtowałyby się w zupełnie innym kierunku.

Jednak i po śmierci Ginet-Piłsudski pozostał dla Litwy niebezpieczny. Zażądawszy pogrzebania swego serca w Wilnie, zachęcił on swoich czcicieli Polaków, których jeszcze tylu w Polsce pozostało, do trzymania za wszelką cenę okupowanego Wilna w polskich szponach. Dla uczczenia serca Piłsudskiego, wykonawcy jego testamentu nie wymyślili nic lepszego ponad nowe jeszcze okrutniejsze represje przeciwko Litwinom w Wileńszczyźnie, któremi pragnie się zmusić Litwę do porozumienia z Polską. Zapomina się przytem, że jedyną drogą porozumienia jest naprawienia wyrządzonych Litwie krzywd i zwrócenie jej okupowanej stolicy. Żadne represje nie wydrą z państwa litewskiego stolicy i nie zagaszą litewskiego ducha w ujarzmionym kraju. Polacy najlepiej by uczcili swego zmarłego Marszałka, gdyby zwrócili Litwie Wilno i Wileńszczyznę. Oczywiście w dzisiejszej Polsce nie znajdzie się autorytatywny i uczciwy człowiek, któryby był dostatecznie silny i naprawił wyrządzoną przez Piłsudskiego krzywdę. Litwini całkiem więc nie oczekują od obecnych Polaków zwrotu stolicy, gdyż są sami dostatecznie cierpliwi i dostatecznie przygotowani do wyzwolenia Wilna. Każdy rok niewoli wileńskiej jedynie wzmacnia litewskie zdecydowanie i rzecz prosta, jeszcze bardziej zagradza drogę do ustalenia jakichkolwiek ludzkich stosunków współżycia z dzisiejszem państwem polskiem. /A-8/23/. P.

## III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

### K r o n i k a .

2/. SPRAWA AMNESTJI Z OKAZJI NOWEGO SEJMU. "L.Žinios" z 18.V.1936 r.: Wielu więźniów w ostatnich czasach składa podania o ułaskawienie w nadziei na amnestję z okazji zwołania sejmu. /C-1/5/.

3/. NOWE TOWARZYSTWO ARTYSTÓW. "L.Žinios" z 18.V.1936 r.: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarejestrowało litewskie Towarzystwo Artystów. /C-20/.

-----oOo------